ו א מיי' פי"ז מהלכות שבת הלכ"ז :

ז ב שם הלכה כט :

ח ג ד ה שם הלכה כח :

שהן כעשר דברי ר"מ ר' יהודה אומר כשלש עשרה אמה וכארבע עשרה אמה: כעשר הא עשר הויין? משום דבעי למיתנא סיפא כשלש עשרה(א) כשלש עשרה, טפי הויין? משום דבעי למתני כארבע עשרה, וכארבע עשרה הא לא הויא? אמר רב פפא *יתירות על שלש עשרה ואינן מגיעות לארבע עשרה: א"ר פפא בבור שמונה דכ"ע לא פליגי דלא בעינן פשוטין, בבור שתים עשרה דכ"ע לא פליגי דבעינן פשוטין, כי פליגי משמונה עד שתים עשרה לר' מאיר בעינן פשוטין לר' יהודה לא בעינן פשוטין, ורב פפא מאי קמ"ל תנינא? רב פפא *ברייתא לא שמיע ליה וקמ"ל כברייתא:

ארי"ד יות"ד בת"ל חיצ"ת חצ"ר שיבש"ה סימן: בעא מיניה אביי מרבה האריך בדיומדין כשיעור פשוטין לר"מ מהו? א"ל תניתוה ובלבד שירבה בפסין מאי לאו דמאריך בדיומדין? לא, דמפיש ועביד פשוטין, א"ה האי ובלבד שירבה בפסין עד שירבה פסין מיבעי ליה? תני *עד שירבה פסין. א"ד א"ל תניתוה ובלבד שירבה בפסין מאי לאו דמפיש ועביד פשוטין? לא, דמאריך בדיומדין הכי נמי מסתברא מדקתני ובלבד שירבה בפסין ש"מ. בעא מיניה אביי מרבה יותר משלש עשרה אמה ושליש לר' יהודה מהו: פשוטין עביד או בדיומדין מאריך? א"ל תניתוה *כמה הן מקורבין כדי ראשה ורובה של פרה וכמה מרוחקין אפי' כור ואפי' כוריים, ר' יהודה אומר בית סאתים מותר יותר מבית סאתים אסור, אמרו לו לר' יהודה אי אתה מודה בדיר וסהר ומוקצה וחצר אפילו בת חמשת כורים ואפי' בת עשרה כורים שמותר, אמר להן זו מחיצה ואלו פסין ואם איתא זו מחיצה וזו (היא) מחיצה מיבעי ליה, הכי קאמר זו תורת מחיצה עליה ופרצותיה בעשר' ואלו תורת פסין עליהן ופרצותיהן בשלש עשרה אמה ושליש: בעא מיניה אביי מרבה תל המתלקט עשרה מתוך ארבע נידון משום דיומד או אינו נידון משום דיומד? א"ל תניתוה ר' שמעון בן אלעזר אומר *היתה שם אבן מרובעת רואין כל שאילו תחלק ויש בה אמה לכאן ואמה לכאן נידון משום דיומד ואם לאו אינו נידון משום דיומד רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר היתה שם אבן עגולה רואין כל שאילו תחקק ותחלק ויש בה אמה לכאן ואמה לכאן נידון משום דיומד ואם לאו אינו נידון משום דיומד במאי קא מיפלגי מר סבר חד רואין אמרינן, תרי רואין לא אמרינן ומר סבר אפי' תרי רואין נמי אמרינן *בעא מיניה אביי מרבה חיצת הקנים קנה קנה פחות משלשה נידון משום דיומד או לאו? אמר ליה *תניתוה היה שם אילן או גדר או חיצת הקנים נידון משום דיומד מאי לאו קנה קנה פחות משלשה, לא גודריתא דקני, אי הכי היינו אילן? ואלא מאי קנה קנה פחות משלשה, היינו גדר אלא מאי אית לך למימר תרי גווני גדר, הכא נמי תרי גווני אילן איכא דאמרי גודריתא דקני קא מיבעיא ליה גודריתא דקני מאי? א"ל תניתוה היה שם גדר או אילן או חיצת הקנים נידון משום דיומד מאי לאו גודריתא דקני, לא, קנה קנה פחות משלשה, אי הכי היינו גדר? ואלא מאי, גודריתא דקני, היינו אילן, אלא מאי אית לך למימר

תרי

שהן כעשר · אמות ששה בקר ולקמן פריך מאי כעשר הא עשר מכוונות הן : **כי"ג וי"ד** · שמונה בקר יצאו מכלל שלש עשרה, ולכלל י"ד לא באו, די"ג אמה ושליש הן : **בבור רחב שמונה** · אפי' לר"מ לא בעינן פשוטין דכי מרחיק כדי ראשה ורובה דהיינו שתי אמות לכל רוח נמצא החלל שבין ב' המחיצות שתים עשרה אמה והפסין רחבן אמה לכל רוח זה כנגד זה נמצא בין פס לפס שיעור פתח עשר אמות ור' מאיר בהכי שרי : **בבור שתים עשרה.** דכי מרחיק שתי אמות מכאן וכנגדם מכאן יש חלל המחיצה י"ו אמה ומהן שתי אמות עומד הרי בין זה לזה י"ד פרוץ וכולי האי לא שרי רבי יהודה ובעינן פשוטין לכל צד דמכל צד וצד איכא י"ד אמות ולקמן מפרש היכא משוי להו : **תנינא** · לדרב פפא במתני' דקתני לר' מאיר ששה בקר ולרבי יהודה שמונה בקר וממילא שמעינן דר"מ שרי בהבדלת עשר ור' יהודה שרי בהבדלת שלש עשרה אמה ושליש וכי קבעי ר' מאיר פשוטין ביותר מעשר קאמר : **רב פפא הך ברייתא** · דתנא שיעורא דעובי הפרות לא שמיע ליה, ולמתני' לא פריש להו ואתא רב פפא לפרושי לך מתניתין דשיעורא דר' מאיר עשר אמות ודר' יהודה שלש עשרה אמה ושליש והסכים רב פפא מדעתו למה ששנינו בברייתא דראשה ורובה שתי אמו', ועוביה אמה ושני שלישי אמה : **האריך בדיומדין** · יותר מאמה לכל צד עד שהעמיד ריוח שבינתים על עשר אמות : **מהו** · דווקא פשוטין קאמר דכיון דהרחיקן יותר משיעור חכמים בעינן היכר ביני ביני ולא סגי בהארכת דיומדין אלא מרחיק פורתא מן הפס ונותן שם פשוט וכן לאידך גיסא משום דליהוי היכרא או דילמא כיון דסוף סוף עשר ריוח הוא דאיכא לא מיתסר : **לר' יהודה** · דלא אדכר פשוטין הי עדיפא ליה פשוטין עדיפי ליה ומרוחקין מן הדיומדין י"ג אמה למיהוי היכרא ביני ביני ולא סגי בהארכת דיומדין או הארכת דיומדין עדיפא דלא ליתי אוירא דהאי גיסא ודהאי גיסא ולבטלה: **כמה הן מקורבין.** לבור : **אפילו כור** · ובלבד שירבה בפסין : **יותר מבית סאתים אסור** · שזה שיעור היקף שלא כתיקנו : **דיר** . מוקף לדירה שהרועה דר שם בלילה : **זו מחיצה** · שלימה היא : **ואלו פסין הן** · ובין כל אחד ואחד שלש עשרה אמות ואין עומד אלא פס אמה בין כל שלש עשרה ושלש עשרה אלמא לרבי יהודה פשוטין עביד לאו בדיומדין מאריך הא מחיצה היא : **ופרצותיה** · אוסרת ביותר מעשר : **ואלו תורת פסין עליהן** · ויש י"ג אמה בין הארכה להארכה הלכך ביותר מבית סאתים לא מיתכשר : **תל המתלקט י'** · טפחים : **מתוך ד'** · אמות תל משופע אבל מדרונו זקוף קודם שימשך ד' אמות עלה ונתלקט גובהו לי' טפחים וקי"ל בהזורק במס' שבת (דף ק.) דלענין שבת הוי רשות היחיד הכא מאי אי קאי במקום א' מן הדיומדין מי הוי כדיומד או לא ולהכי נקט מתוך ד' שאם היה מדרונו משופע יפה ואינו מתלקט לגובה עשרה עד שימשך יותר מד' אמות ואפי' עלה גובהו לשפוע לעשר אמות, ארעא סמיכתא היא : **מרובעת** · אמה על אמה ואינה מחוסרת אלא חליקה שינטל עובי שבינתים ותיעשה כמרזב דופן לכאן ודופן לכאן : **עגולה** · מחוסרת חקיקה לחקוק וליטול בליטת עיגול ולהשוות אמצעה לפיאותיה ותהא מרובעת ועדיין היא מחוסרת חליקה : **אמרי' נמי תרי רואין** · לר' ישמעאל ותל נמי כאבן עגולה דמי, לתנא קמא לא אמרינן תרי רואין : **חיצת קנים** · שעשאה לכאן ולכאן כעין דיומד : **גודריתא דקני** · קנים מחוברים הרבה בענין א' סמוך לארץ ולמעלה הן מתפרשין : **תרי גווני אילן** · אשמעי' אילן שלם דאיכא למימר יחלק ויחקק ואשמעי' האי אע"ג דליכא למימר הכי שרי הואיל ותחתיו אחד* הוא כדיומד אבל קנה (ב) פחות מג' לא : **מאי לאו גודריתא דקני** · וש"מ דאע"ג דאין עוביו (ג) ד' בגובה עשרה אמרינן רואין : **לא קנה קנה פחות מג'** · דעשוי כדיומד ממש ובלא רואין איכא תיקון מעליא :

אמר

שהן כעשר אמות · לא שייך למיפרך מיניה אתא לאשמעינן כדפריך בפ"ק דקדושין (דף יז.) כיון דלא השמיענו מנין פרות: **בבור** שתים עשרה כ"ע לא פליגי · הוה מצי למנקט בבור אחת עשרה ושליש ומשהו ולא דק: **רב** פפא ברייתא לא שמיע ליה · והא דמשני לעיל אברייתא יתירות על שלש עשרה היינו בתר דשמעה: **ואם** איתא זו היא מחיצה וזו היא מחיצה מיבעי ליה · קשה דהכא פשיטא ליה דהארכת דיומדין עדיפי מפשוטין ולעיל אליבא דר"מ משמע ליה איפכא וי"ל דלעיל בעי היכי דכי נמי נאריך בדיומדין יהיה פרוץ מרובה דאז פשוטין עדיפי דאיכא היכר טפי אבל הכא איירי ברחב הרבה שאם נאריך הדיומדין יהיה עומד מרובה כדקתני אי אתה מודה בדיר וסהר ומוקצה שאפילו בית י' כורין או יותר מותר לכך פריך שפיר זו מחיצה וזו מחיצה מבעי ליה:

דהדרן

רבינו חננאל

ר' יהודה אומר של ד' ד' בקר. תנא רבקה נכנסת רבקה יוצא'. ת"ר כמה ראשה ורובה של פרה אמתים. וכמה עוביה של פרה אמה וב' שלישי אמה שהן כעשר אמות. ר' יהודה אומר כי"ג וכי"ד נמצא לר"מ עובי שש פרות כל פרה אמה וב' שלישי אמה עשר אמות. ולר' יהודה דתני ח' פרות י"ג אמה ושליש. אמר רב פפא בבור שמונה דברי הכל [דלא בעינן] פשוטין דהא אפילו לרבי מאיר דאית ליה עשר אמות בין הדיומד פש ליה תרתי אמתי ריוח לכל רוח דמעייל ליה לפרה ראשה ורובה התם ומשקה לה. דדיומדין הללו יש להם ו' טפחים אילך וו' טפחים אילך נמצא לר' מאיר שיעור הדיומדין ב' אמות ובין הדיומדין כעשר אמות הרי י"ב אמות על י"ב אמות. וכ"ש לר' יהודה דפש ליה ה' אמות ושליש. בבור י"ב אמות דברי הכל בעינן פשוטי' דאפילו לר' יהודה [לא] פש ליה אלא אמתא ושליש כי פליגי בבור דאית ביה יתר מח' אמות עד י"ב אמה. ולא כל י"ב אמה בכלל אלא י"א אמה ושליש לר"מ בעי פשוטין לר' יהודה לא בעי פשוטין. פשיטא ופריק רב פפא לא שמיעא ליה הא ברייתא דיהיב שיעור דפרה בארכיה ועבית וקא מפרש כי הא ברייתא. בעא מניה אביי מרבה האריך בדיומדין הקבועין בזוית כשיעור פשוטין. פי' הפסין העומדין בזוית נקראין דיומדין מפני שהן מרובעים ונראין ששה טפחים לזה הצד וששה טפחים לצד האחר. והפס העומד באמצע נקרא פשוט עתה אם האריך בפס שבזוית כשיעור י"ב טפחים מהו ואסיקנא ללישנא קמא דלא כדיומדין דמו. ועוד בעא מיניה יתר מג' אמה ושליש אמה לר' יהודה במה ממעט פשוטין עביד או מאריך בדיומדין ואתא למיפשטה מהא. דתניא וכמה הן הפסים מקורבין לבאר כדי ראשה ורובה של פרה. וכמה הן מרוחקין מן הבאר אפי' כור ואפילו כורים. ר' יהודה אומר בית סאתי' מותר. יתר מבית סאתים אסור. אמרו לו אי אתה מודה בדיר או בסהר מוקצה וחצר אפי' בית י' כורין שמותר. אמר להן אלו כולן יש בהן מחיצה לפיכך מטלטלין בכולן אבל בביראות פסין מלא מחיצות וא"ת בדיומדין מאריך להו גם אלו מחיצות הן. ושנינן הכי קאמר הללו דיר מוקצה חצר סהר תורת מחיצה עליהן ופרצתן בעשר. אבל ביראות תורת פסין עליהם ופרצתן בי"ג אמה ושליש. בעא מיניה אביי מרבה תל המתלקט עשרה מתוך ד' נידון משום דיומד אי לא. א"ל תניתוה. היתה אבן מרובעת בראש הזוית רואין כל שאילו תחלק ויש בה אמה לכאן ואמה לכאן נידון משום דיומד. ואי לאו אינו נידון משום דיומד ר' ישמעאל ב"ר יוחנן בן ברוקא אומר אפילו. היא אבן עגולה רואין כל שאילו תחלק ותחקק וישבה אמה לכאן ואמה לכאן נידון משום דיומד [שמעינן] (מי') דתל המתלקט י"ט גובה מתוך ד' אמות נידון משום דיומד. ותוב בעא מיניה חיצת הקני' קנה קנה פחות/מג' טפחי' נידון משום דיומד אי לא ופשט ליה מהא דתניא היה שם אילן או גדר או חיצת הקנים נידון משום דיומד והא חיצת הקנים דקתני לאו חיצת (פחות) קנה קנה פחות משלשה הן ודחי לא. האי חיצת קנים גודדייתא דקני הן. פי' עיקרי הקנים שהן מחוברין כולן כאילו קנה א' אי הכי היינו אילן כלומר גודדייתא (דקני) דומין לאילן שעיקרו א' ואמרי' מפוזרין כו'

גווני

מסורת הש"ס

[שבת יט: וש"נ]

ס"א ובלבד שירבה

[תוספתא פ"א]

[תוספ' פ"א]

[לעיל טו.]

שם [סוכה כד:]

[גי' מהרש"ם והוס]

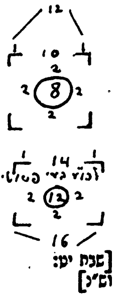

הגהות הב"ח

(א) גמ' משום דבעי למיתני סיפא כשלש עשרה תנא רישא כעשר כשלש עשרה הא טפי הויין: (ב) רש"י ד"ה תרי גווני וכו' אבל קנה קנה פחות: (ג) ד"ה מאי לאו וכו' דאין עוביו שלשה בגובה עשרה: